

TARTALOM

Előszó	7
Bevezetés	
A Balkán és az európai régiók közti különbség okairól és természetéről (1820–1914)	31
1. A Balkán gazdasági modernizációjának problémáiról	31
2. A Balkán és Nyugat-Európa közti különbségek eredetét magyarázó elméletek	60
3. A Balkán fejlettségi állapota (1898–1910) európai összevetésben, saját kutatások szerint	87
I. Nyugat-Európa gazdasági behatolása és a nemzetközi munkamegosztás következményei	104
I. 1. Regionális kereskedelmi viszonyok. A kereskedelmi és árforradalom, a protekcionizmus leépülése	107
I. 1. 1. A kereskedelmi aktívum megszűnésének időszaka, s az 1846–1847-es válság	107
I. 1. 2. A nyugat-európai gabonaigény változásának okai és következményei (1789–1897)	125
I. 2. Újabb területek bekapcsolódása a nemzetközi kereskedelem rendszerébe és hatása a birodalom gazdaságára	143
I. 3. A gabonaexport szerepe a paraszti rétegek jövedelemtermelésében és a társadalmi feszültségek enyhítésében	162
II. A bolgár gazdaság és társadalom a függetlenség kivívása előtt	176
II. 1. Alávettség és prosperitás – a kapitalizálódás kezdetei	176
II. 1. 1. Ciklusok és trendek (1780–1880)	176
II. 1. 2. A kereskedelem megélénkülésének makrogazdasági hatásai (1838–1878)	189
II. 1. 3. A kereskedelemi fellendülés hatására lejátszódó mezőgazdasági szerkezetváltás és gazdasági-társadalmi következményei (1838–1878) ...	198
II. 1. 4. A gazdasági szerkezetváltás makrogazdasági hatásai: az adózási potenciál javulása	229
II. 1. 5. A növekedés motorja I. Az iparfejlődés eredményei, korlátai és társadalmi hatásai (1878 előtt)	241
II. 1. 6. Megélhetés, megtérülés és ipari termelékenység (1870 körül)	260
II. 1. 7. A növekedés motorja II.: a földművelés és állattenyésztés hozzájárulása a nemzeti jövedelemhez – viták és nézetek	274
II. 2. Függetlenség és hanyatlás – a provincializálódás kezdetei	286
II. 2. 1. A bolgár függetlenségi mozgalom társadalmi-gazdasági háttere	286
II. 2. 2. A bolgár földosztás társadalmi-gazdasági háttere és következményei: gazdasági szerkezetváltás és az elit pozícióinak stabilizálása	318
II. 2. 3. Az új gazdasági berendezkedés hatása a bolgár állam makrogazdasági helyzetére	334
II. 3. A bolgár társadalomszerkezet és a megélhetési viszonyok	351
II. 3. 1. Bolgár társadalomszerkezet a 19. században – a Midhat-féle reformok hatása a vidéki társadalomra (mikroszintű vizsgálatok)	352

TARTALOM

II. 3. 2. Bolgár társadalomszerkezet a 19. században – a városi társadalom	398
II. 3. 3. A nem földből élő rétegek életminőségének változása	415
III. Bolgár társadalom- és gazdaságtörténet (1878–1944)	427
III. 1. A bolgár állam alkotmányos problémái és politikai élete	427
III. 2. Az állam támaszai: a bürokratikus, katonai és üzleti elit	437
III. 2. 1. A bürokratikus elit és a tisztikar szerepe	437
III. 2. 2. Az üzleti és multipozicionális elit	450
III. 3. A bolgár társadalom szerkezete	456
III. 3. 1. A társadalom kvantitatív vizsgálata: foglalkozási szerkezet (1878–1946)	457
III. 3. 2. Társadalmi rétegződés, életminőség	461
III. 3. 3. A jövedelmi különbségek és a megélhetés költségeinek változása	478
III. 3. 4. A lakóhely szerinti jövedelemkülönbségek alakulása és a társadalom horizontális mobilitása	489
III. 4. Állami bevételek és kiadások: a társadalom terhei	495
III. 4. 1. Állami bevételek – adótípusok	495
III. 4. 2. A társadalmi terhek – az adók megoszlása az egyes társadalmi rétegek között, a GDP szektorok közti megoszlása és az állami modernizáció lehetőségei	506
III. 4. 3. A költségvetés kiadásai és az államadósság	523
III. 5. Mezőgazdaság és parasztság	534
III. 5. 1. A mezőgazdaság dilemmája és az 1897-es agrárválság	534
III. 5. 2. A bolgár mezőgazdaság elmaradottsága és alternatívái	548
III. 5. 3. A bolgár mezőgazdaság az első világháború után – jövedelmezőség és hatékonyság	559
III. 5. 4. A bolgár mezőgazdaság intenzifikálódásának kezdetei	570
III. 6. Ipar és munkásság – a finanszírozás kudarcától a szociális krízisig	575
III. 6. 1. A bolgár iparosítás az első világháború előtt	575
III. 6. 2. Az ipar fejlődése a világháború után – a világgazdasági válság hatása az iparra és a megélhetésre	608
III. 6. 3. A protekcionizmus szerepe a bolgár gazdaság fejlődésében	631
III. 7. Kereskedelem	640
III. 8. Közlekedés, infrastruktúra	650
III. 9. Demográfia, oktatás, kultúra, egészségügy	662
III. 9. 1. Egészségügy	662
III. 9. 2. Oktatás	665
III. 9. 3. A bolgár államhatalom és a szellemi elit viszonya (1878–1944)	676
III. 9. 4. Demográfia	683
A bolgár társadalom és gazdaság képeken (1864–1931)	689
Felhasznált források és irodalom	705
Táblázatok és ábrák jegyzéke	726
Képek jegyzéke	740
Földrajzinév-mutató	742
Személynévmutató	750
Melléklet	757
1. Melléklet – a bevezető fejezethez	759
2. Melléklet – az I. fejezethez	762
3. Melléklet – a II. fejezethez	764
4. A kötetben használt pénz- és mértékegységek	767